

Türkiye Bankalar Birliği 51'inci Genel Kurul

Yönetim Kurulu Başkanı Ersin Özince'nin Açılış Konuşması

İstanbul, 29 Mayıs 2008

Giris

(Sunum 1: Türkiye ekonomisi ve bankacılık sistemindeki gelişmeler)

1. Sayın Bakanım, Değerli Konuklar, Medyamızın Değerli Temsilcileri, Değerli Meslektaşlarım, Türkiye Bankalar Birliği'nin Ellibirinci Genel Kurul Toplantısına hoş geldiniz. Yönetim Kurulu ve Denetçilerimiz adına hepinizi saygıyla selamlıyorum ve katılmanızdan dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

2. **(Sunum 2: Sunumun içeriği)** Geleneksel olarak, toplantımızın bu bölümünde yakın dönemde ekonomide ve bankacılık sisteminde yaşanan gelişmeleri değerlendirmek, gündemde önemli gördüğümüz konuları ve Birliğimiz faaliyetlerini sizlerle paylaşmak istiyoruz.

I- Türkiye Ekonomisinde ve Bankacılık Sisteminde Gelişmeler

3. **(Sunum 3: Ekonomide ve bankacılıkta 2007 yılında öne çıkan konular)** Kısa dönemli bir analiz yapıldığında, Türkiye ekonomisi ve bankacılık sistemi açısından 2007 yılı, hem yurtiçinde hem de yurtdışında, siyasi ve ekonomik olaylar bakımından son derece hareketli geçmiştir. Uluslararası piyasalar açısından bunun nedeni Amerika Birleşik Devletleri'nde konut finansmanı alanında başlayan sorunların, finansal piyasalara ve dünya ekonomisine olan olumsuz yansımalarıdır.

4. Uluslararası piyasalardaki gelişmeler, beklentileri olumsuz yönde etkilemiş, risk algılamasının yukarıya doğru yön değişmesine, belirsizliğin artmasına ve finansal koşulların bozulmasına neden olmuştur. **(Sunum 4: Finansal istikrar haritası)** İlgili ülkelerin ve uluslararası kuruluşların önceliği, piyasalardaki dalgalanmanın şiddetinin azaltılmasına, tahrip etkisinin sınırlandırılmasına, küresel alanda yayılmasının, dolayısıyla krize dönüşmesinin önlenmesine yöneliktir. Dalgalanmanın nedenlerinin ve benzerlerinin tekrarlanmaması için alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmelerin makul bir süre sonra gündeme geleceği aşikardır.

5. Yaşanan gelişmelere ilişkin belirtmek istediğim bazı hususlar var. **(Sunum 5: Gelişmelerde öne çıkan konular)** Birincisi, bu kez olayların gelişmiş ülkelerde patlak verdiği, merkezinin banka dışı finansal kurumlar olduğu, finansal sektörün tüm kurumlarını ilgilendirdiği, uluslararası boyutta hızla bulaşıcı nitelik taşıdığı, risk yönetiminde başarılı olan kurumların dalgalanmadan daha az etkilendiğidir. İkincisi, sadece bankacılık ağırlıklı bir düzenleme ve denetim yapısının risklerin yönetilmesinde ve finansal sektörde istikrarın

sürdürülmesinde yeterli olmadığıdır. Diğer önemli husus ise krizin algılanmasının, yönetiminin ve sonuçlarının çözüme kavuşturulmasının bir bütün olarak ele alınmasının ve bu alanda hem ulusal bazda hem de uluslararası alanda işbirliğinin sağlanmasının, istikrarı temin eden bir ekonomik ortamın yaratılmasının, her alanda şeffaflığın iyileştirilmesinin ve risk yönetimi kültürünün geliştirilmesinin çok önemli hale geldiğidir.

6. **(Sunum 6: Dünya ekonomisinde büyüme tahmini)** Uluslararası finansal piyasalarda yaşananlar yanında, enerji, tarım ve temel girdi olarak kullanılan hammadde fiyatlarındaki hızlı artışın enflasyon, büyüme ve gelir dağılımı üzerindeki bozucu etkisinin son dönemde dünya ekonomisinde yaşanan olumlu performansı ve istikrarı tehdit ettiği de aşikardır. Bu nedenle, kısa dönemli de olsa, büyümeye ilişkin tahminler, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde büyüme hızının yavaşlayacağını göstermektedir.

7. Dışarıdaki gelişmeler ve içerideki siyasi hareketlilik ülkemizde de beklentileri ve öncelikleri değiştirmiş, istikrarı öngören politikaların uygulanmasını zorlaştırmış, dolayısıyla performansın iyileşmesini sınırlandırmıştır. **(Sunum 7: Büyüme hızı)** 2002–2006 döneminde ortalama yüzde 7,4 olan büyüme hızı 2007 yılı sonunda yüzde 4,5'e yavaşlamıştır. Büyümenin yavaşlamasında tarım sektöründe yaşanan daralma yanında iç talepte, özellikle özel sektörde sabit sermaye yatırımlarındaki duraklama etkili olmuştur.

8. **(Sunum 8: Tasarruf eğilimi)** Yurtiçi tasarruf eğilimi hızlı bir düşüşün ardından 2007 yılında sınırlı da olsa yükselmiş ve gayri safi milli hasılanın yüzde 17,3'ü düzeyinde gerçekleşmiştir. Tasarruf oranı, 2001 yılından sonra özel sektörde ilk kez artmış, kamuda ise düşmüştür.

9. Tasarruf açığı, özel sektör yatırımlarındaki yavaşlamanın da etkisiyle yavaş da olsa küçülmüştür. **(Sunum: 9 Tasarruf dengesi)** Ne var ki, özel sektörde tasarruf açığının küçüldüğü bir dönemde bu kez kamu kesimi tasarruf fazlası açığa dönmüştür. Bu nedenle toplam tasarruf açığında önemli bir iyileşme gerçekleşmemiş ve açığın gayri safi milli hasılaya oranı yüzde 7,1 düzeyinde kalmıştır. Uluslararası sermaye hareketlerinin yavaşladığı bir dönemde, yurtiçi tasarruf oranının artırılmasına ve tasarruf açığının sınırlandırılmasına özellikle hassasiyet göstermemiz gerekmektedir. Tasarruf açığının düzeyi ve finansmanı hem istenmeyen şokların azaltılması hem de fiyat istikrarı açısından yüksek bir öneme haizdir.

10. Hassasiyet göstermemiz gereken diğer konu enflasyonun düzeyi ve eğilimidir. **(Sunum 10: Enflasyon)** Enflasyon, 2006 yılının ikinci yarısından itibaren yeniden yükselme trendine girmiştir. Açık enflasyon hedeflemesinin uygulandığı ikinci yılda da tüketici enflasyonu, hedefin yaklaşık iki katı düzeyinde, yüzde 9 olarak gerçekleşmiştir. Tarımda yaşanan olumsuz koşullar yanında, enerji fiyatlarının artması, yurtdışı piyasalarda enflasyonun yükselmesi, YTL'nin değer kaybetmesi ve parasal genişleme fiyat istikrarının sağlanmasını olumsuz yönde etkilemektedir. Yüksek enflasyonun, ekonomik, sosyal ve kültürel, her açıdan neden olduğu yıkıcı etki ve düşürülmesi için yapılan fedakarlıklar göz önüne alındığında, fiyat istikrarının sağlanmasında daha fazla gayret gösterilmelidir. Bu konuda her kesime önemli sorumluluklar düşmektedir.

11. **(Sunum 11: Faiz oranları ve kur)** Merkez Bankası son dönemde yaptığı açıklamalar ile enflasyon hedefini değiştirmemiş, ancak tahminlerini yukarıya doğru revize etmiştir. Bozulan beklentileri öncelikle enflasyon tahminine yaklaştırmak için parasal sıkılaştırmaya yönelik önlemler açıklamıştır. Nitekim kısa süreli bir düşüşün ardından, politika faizleri 2008 Mayıs döneminde yeniden yükseltilmiştir.

12. Merkez Bankası, parasal büyüklükleri döviz alımları yoluyla genişletirken, YTL işlemleri yoluyla sınırlandırmıştır. Banka likiditeyi kontrol etmek amacıyla yıl boyunca piyasalara borçlu kalmıştır. Açık piyasa işlemleri yoluyla yapılan borçlanmanın vadesinin uzatılmasını teminen üç aylık vadelerde likidite senedi ihraç edilmiştir. **(Sunum 12: MB döviz rezervleri ve pozisyonu)** Döviz alım ihaleleri yoluyla yaklaşık olarak 9,5 milyar dolar tutarında talep yaratılmış, döviz rezervleri 71 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Net döviz pozisyonu 12 milyar dolar artarak 32,8 milyar dolara ulaşmıştır. Bu dönemde YTL başlıca paralar karşısında değer kazanmaya devam etmiştir. Ancak, 2007 yılının son çeyreğinden itibaren sermaye girişi yavaşlamış, döviz arz fazlası düşmüş, likidite azalmaya başlamıştır. Bu gelişmeler öncelikle para ve sermaye piyasalarına yansımış, ikinci piyasalarda faiz oranları yükselirken, hisse senedi fiyatları gerilemiştir.

13. 2007 yılında sadece fiyat istikrarında değil mali disiplinin sürdürülmesinde de görece bir kırılma gerçekleşmiştir. 2006 yılındaki sıkı disiplin 2007 yılında aynı ölçüde sürdürülememiştir. Bütçe açığı büyümüştür. **(Sunum 13: Kamu kesimi dengesi)** Bunda, 2006 yılının ikinci yarısında faiz oranlarının yükselmesi nedeniyle faiz harcamalarındaki artış yanında 2007 yılında faiz dışı giderlerdeki hızlanma etkili olmuştur. Buna rağmen, kamu kesimi dengesi son üç yılda fazla vermeye devam etmiş ancak, kamu kesimi fazlasının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 2,6'dan yüzde 0,1'e düşmüştür.

14. **(Sunum 14: Kamu kesimi borç stoku)** Kamu kesimi dengesinde fazlanın sınırlı da olsa sürdürülmesi sayesinde kamu kesimi borç stokunun gayri safi yurtiçi hasılaya oranı gerilemeye devam etmiştir. Bu oran yüzde 30'a, toplam kamu borç stokunun gayri safi yurtiçi hasılaya oranı ise yüzde 41'e düşmüştür. Hazine'nin dikkatli yönetimi sayesinde iç borç stoku içinde nakit dışı borç stokunun payı azalırken, piyasaya olan borçların payı yükselmiş, sabit faizli kağıtların payı artmış, döviz kurlarındaki veya faiz oranlarındaki değişimlere duyarlı kağıtların payı düşmüştür.

15. Kamunun borçlanma ihtiyacının düşmesi finansal sektör üzerindeki baskının da azalmasını sağlamıştır. **(Sunum 15: İç borç stoku ve finansal sektör)** Nitekim, iç borç stokunun geniş anlamda para talebi ile yerli ve yabancı yatırımcıların devlet iç borçlanma senetleri talebinin toplamına oranı 2002 yılına göre 30 puan düşerek 2008 Mart döneminde yüzde 54'e gerilemiştir. Diğer bir deyişle, kamunun finansal sektörde baskısı azalmıştır. Bunda yatırımcıların YTL cinsinden araçlara ve Devlet iç borçlanma senetlerine olan talebinin artması da olumlu bir katkı sağlamıştır. Diğer taraftan, son iki çeyrekte dikkati çeken en önemli gelişme, yurtdışı yerleşiklerin sermaye piyasalarında özellikle Devlet iç borçlanma senetleri portföylerini küçültmeleri olmuştur.

16. İlk yarıda, siyasi gelişmelerden, üçüncü çeyrekte itibaren uluslararası piyasalardaki dalgalanmalardan kaynaklanan nedenlerle belirsizliklerin artmasına rağmen, YTL'ye olan talep 2007 yılında da devam etmiştir. **(Sunum 16: Finansal varlıklar)** Nakit, mevduat ve sermaye piyasası araçlarından oluşan finansal varlıkların gsyih'ya oranı 8 puan artarak 2007 sonu itibariyle yüzde 111 olmuştur. 2007 sonu itibariyle, para ve para benzeri araçların gayri safi yurtiçi hasıla'ya oranı yüzde 40, sermaye piyasası araçlarının oranı ise yüzde 71 olmuştur. Sermaye piyasası araçlarından hisse senetlerinin piyasa değeri ilk kez bono ve tahvil stokunu geçmiştir. Kamunun dışlama etkisi ve vergisel yükler nedeniyle özel sektör tarafından ihraç edilen tahvil ve bono stoku sifıra yakındır.

17. **(Sunum 17: DTH)** Yabancı para ikamesinde düşüş durmuş, hatta 2006 yılının ikinci yarısından itibaren tersine dönüş olmuş ve bu eğilim 2007 yılının ilk yarısında da sürmüştür. Gerçek kişilerin döviz mevduat hesapları 2008 yılının ilk dört ayı sonunda 68 milyar dolara, toplam döviz mevduat hesapları ise 97,6 milyar dolara yükselmiştir. Döviz mevduatının toplam mevduat içindeki payı yüzde 36 düzeyindedir.

18. Yerleşiklerin yabancı para talebi bankaların döviz cinsinden likidite tercihlerini de etkilemiş, iç talepteki yavaşlamanın da etkisiyle kredi stokundaki büyüme hızı 2007 yılının ilk yarısında da yavaşlamaya devam etmiştir. **(Sunum 18: Kredi stokunda ve toplam mevduatta büyüme)** Nitekim, kredi stokunun büyüme hızı 2006 yılının ilk yarısı sonunda yüzde 61 iken hızla ivme kaybetmiş, 2007 yılının ilk yarısı sonunda yüzde 20'ye yavaşlamıştır. Kredi stoku 2007 yılının ikinci yarısında yeniden hızlanmış, yıl sonunda yüzde 26, 2008 Nisan sonunda ise yüzde 37 olmuştur. Benzer şekilde, toplam mevduat 2007 yılının ikinci yarısından itibaren yeniden hız kazanmıştır.

19. Banka dışı kesimlerin yurtdışından borçlanmaları artmaya devam etmiştir. **(Sunum 19: Banka dışı kurumların yurtiçinden ve dışarıdan borçlanmaları)** Bu kesimlerin dış borç stoku, Türkiye'deki bankalardan kullanılan yabancı para kredilerin oldukça üzerindedir. Nitekim, 2007 yılında banka dışı kesimlerin Türkiye'deki bankaların yurtiçi ve yurtdışı şubelerinden kullandıkları yabancı para krediler 51 milyar dolar iken yurtdışındaki bankalardan kullandıkları krediler 72 milyar dolar olmuştur. Bunun başlıca nedenleri Türkiye'deki vergisel yükler ve yurtiçindeki bankaların döviz kredisi açmalarının sınırlandırılmasıdır.

20. Banka dışı kesimler tarafından kullanılan dış borçlanma sermaye girişinin de hala önemli bir bölümünü oluşturmaya devam etmektedir. **(Sunum 20: Sermaye hareketleri)** 2007 yılında özelleştirmenin hızlanması, yurtdışı yerleşiklerin banka ve banka dışı kurumlara olan doğrudan ve hisse senedi yatırımları sermaye girişini desteklemiştir. Öte yandan, 2007 yılının ikinci yarısından itibaren net sermaye girişinde dikkati çeken bir yavaşlama görülmektedir. Yurtdışında yerleşiklerin tahvil ve bono portföylerinden net çıkış olmuştur. Bu eğilim 2008 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir.

21. **(Sunum 21: Sermaye girişi, cari açık)** Sermaye girişinin yavaşlaması yanında dikkatinizi çekmek istediğim konulardan bir tanesi dış borç yaratmayan girişlerin azalması diğeri ise döviz arz fazlasının düşmesidir. Nitekim döviz

rezervlerindeki artış 2007 yılının ilk yarısı sonunda 24 milyar dolar iken 2007 yılı sonunda 11,5 milyar dolar, 2008 yılının ilk çeyreğinde ise 4,4 milyar dolar olmuştur.

22. (Sunum 22: Dış borç stoku) Dış borç stoku 2002 yılına göre yaklaşık iki katına yükselmiş ve 2007 yılı sonunda 247 milyar dolara ulaşmıştır. Artışın tamamına yakını özel kesimden kaynaklanmıştır. Nitekim toplam borç stoku 117 milyar dolar artarken bunun 115 milyar doları özel sektöre aittir. Finansal kurumların dış borç stoku 10 milyar dolardan 57,6 milyar dolara, finansal olmayan kurumların dış borç stoku ise 33,6 milyar dolardan 100,5 milyar dolara ulaşmıştır. Bu dönemde, dış borç stoku içinde özel sektörün payı yüzde 33'ten yüzde 64'e sıçramıştır. Dış borç stokunun gayri safi yurtiçi hasılaya oranı kamu kesiminde yüzde 28'den yüzde 11'e gerilerken, özel kesimde yüzde 18,7'den yüzde 24'e yükselmiştir.

23. (Sunum 23: İMKB piyasa değeri) Uluslararası piyasalardaki gelişmelerin etkisi ve ekonominin performansındaki değişme İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda (İMKB) hisse senetleri işlem gören şirketlerin piyasa değerine de yansımıştır. Nitekim şirketlerin piyasa değeri 2007 yılı sonunda 290 milyar dolara yükseldikten sonra, 2008 yılının ilk çeyreğinde 190 milyar dolara gerilemiştir. Piyasa değerinin gayri safi yurt içi hasılaya oranı yüzde 28 ile 2001 yılı düzeyinin altına düşmüştür.

II- Ekonomideki Gelişmelerin Bankacılık Sistemine Yansımaları*

(*2007 yılsonu ve 2008 Mart dönemi için BDDK tarafından yayınlanan veriler kullanılmıştır).

24. (Sunum 24: Ekonomik gelişmelerin bankacılık sistemine yansımaları) Değerli Konuklar, bu bölümde ekonomideki gelişmelerin bankacılık sistemi üzerine yansımalarını değerlendirmek istiyorum.

25. Türkiye'de finansal sektörde aracılık işlemleri hala geleneksel bankacılık hizmetleri ağırlıklıdır. Bankaların aktif toplamının sektördeki payı yüzde 88 düzeyindedir. **(Sunum 25: Finansal kurumlar)**

26. (Sunum 26: Toplam aktifler ve gsyih'ya oranı) Mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının toplam aktifleri, 2008 Mart itibarıyla 612 milyar YTL, dolar bazında ise 468 milyar dolar olmuştur. Toplam aktiflerin gayri safi yurtiçi hasılaya oranının yüzde 68 civarında olduğunu tahmin ediyoruz. Bu oran 2002 yılına göre 6 puan artmıştır. Bilanço dışı işlemler 2008 Mart sonu itibarıyla 459 milyar YTL olmuştur. Bunun yüzde 50'sini türev işlemler, yüzde 15'ini teminat mektupları oluşturmuştur.

27. (Sunum 27: Seçilmiş bilanço büyüklükleri) Bankacılık sisteminde son dönemde yaşanan gelişmelerin en önemli yansıması temel bilanço kalemlerindeki seyrin değişmesidir. 2008 Mart itibarıyla, kredilerin gayri safi yurtiçi hasılaya oranı 2002 yılına göre yüzde 19'dan yüzde 34'e yükselmiştir. Buna karşılık, menkul kıymetlerin oranı 5 puan düşüşle yüzde

20'ye gerilemiştir. YTL mevduatın oranı yüzde 17'den yüzde 27'ye yükselmiş, yabancı para mevduatın oranı ise yüzde 25'ten yüzde 15'e gerilemiştir.

28. (Sunum 28: İç borç stoku ve kredi arzı) Bu noktada üzerinde hassasiyetle durmak istediğim konu, ekonomide istikrarın sağlanması, öngörülebilirliğin artması ve kamunun dışlama etkisinin azalmasının bankaların davranışlarına olan etkisidir. Nitekim kamu kesiminin borçlanma ihtiyacı azalırken kredi stoku hızla büyümüştür. Böylece bankacılık sistemi özel sektörü fonlayarak ekonomik büyümeyi desteklemiştir.

29. (Sunum 29: Banka sayısı) 2008 Mayıs itibariyle toplam banka sayısı 50, Birliğimizin üyesi olarak faaliyet gösteren banka sayısı 46'dır. Katılım bankalarının sayısı ise 4 tane. Bankacılık sisteminde 33 mevduat bankası, 13 kalkınma ve yatırım bankası faaliyetini sürdürmektedir. Mevduat bankalarının 3 tanesi kamusal, 11 tanesi özel, 18 tanesi yabancı sermayeli banka, 1 tane ise Fon bankasıdır.

30. (Sunum 30: Sektör payları) 2008 Mart itibariyle, toplam aktifler içinde, kamusal sermayeli mevduat bankalarının payı yüzde 29, özel sermayeli mevduat bankalarının payı yüzde 52, yabancı sermayeli mevduat bankalarının payı yüzde 16'dır. Kalkınma ve yatırım bankalarının payı ise yüzde 3'tür.

31. (Sunum 31: Halka açıklık oranı ve yurtdışı yatırımcıların payı) Bankacılık sisteminde 2007 yılı sonu itibariyle halka açıklık oranı yüzde 18 düzeyindedir. Bu oran kamu sermayeli mevduat bankalarında yüzde 14, özel sermayeli bankalarda ise yüzde 30'dur. Borsada işlem gören hisseler hariç olmak üzere, ağırlıklandırılmış hesaplamaya göre yurtdışı yerleşik yatırımcıların toplam aktifler içindeki payı yüzde 25 olmuştur.

32. (Sunum 32: Çalışan ve şube sayısı) Bankalarda çalışan sayısında ve şube sayısında 2003 yılının son çeyreğinden itibaren hızlı bir artış trendi vardır. 2008 Mart itibariyle bankacılık sisteminde çalışanların sayısı 163 bin kişi, şube sayısı ise 7.852 olmuştur. Şube sayısı tarihsel olarak en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Çalışanların yüzde 63'ü, şubelerin ise yüzde 47'si İstanbul, Ankara ve İzmir'de bulunmaktadır.

33. (Sunum 33: ATM, kart ve internet) Şube sayısındaki artış yanında, alternatif işlem kanallarında ve kullanımında da artış sürmektedir. 2008 Mart sonu itibariyle, ATM sayısı 19.500'e, POS cihazı sayısı ise 1 milyon 500 bine ulaşmıştır. Banka kartı sayısı 56 milyonu, kredi kartı sayısı 38 milyonu aşmıştır. İnternet bankacılığı hizmetlerine kayıtlı bireysel müşteri sayısı 10 milyon, kurumsal müşteri sayısı ise 1,5 milyon civarındadır. Banka ve kredi kartları ile yapılan işlem hacmi 291 milyar YTL'ye ulaşmıştır ki bu gayri safi yurtiçi hasılanın yüzde 33'ünü oluşturmaktadır. İnternet üzerinden yapılan işlem hacmi ise yatırım işlemlerinde 50 milyar YTL, finansal işlemlerde ise 140 milyar YTL olmuştur.

34. (Sunum 34: Bankacılıkta konsantrasyon) Bankacılık sektöründe yoğunlaşma, 2002 yılına göre artış eğilimindedir. Toplam aktiflere göre yoğunlaşma ilk beş bankada yüzde 62'ye, ilk on bankada ise 85'e yükselmiştir.

İlk on banka mevduatta yüzde 89, kredide ise yüzde 83 oranında pazar payına sahiptir.

35. **(Sunum 35: YTL kalemlerin payı)** Bilanço içinde, YTL varlıkların payı yüzde 69, YTL kaynakların payı ise yüzde 65 olmuştur. 2002 yılı ile karşılaştırıldığında YTL aktiflerin payı 12 puan, YTL kaynakların payı ise 15 puan artmıştır. Toplam kredilerin yüzde 72'si, toplam mevduatın ise yüzde 64'ü YTL cinsindedir. Güçlü YTL talebi kur riskinin de düşürülmesini sağlamıştır. Yabancı para net genel pozisyonu 2008 Mart itibarıyla 706 milyon dolar düzeyinde fazla vermiştir.

36. **(Sunum 36: Krediler ve sorunlu krediler)** Bilanço dağılımında en çarpıcı gelişme kredilerin payındaki hızlı yükselme olmuştur. Kredilerin payı 2002 yılına göre bir kat artarak 2008 yılının ilk çeyreğinde yüzde 50'ye ulaşmıştır. Özel karşılık öncesi sorunlu kredilerin toplam kredilere oranı yüzde 3,1 düzeyindedir. Sorunlu kredilerin yüzde 88'i için karşılık ayrılmıştır. İştirakler, bağlı değerler ve karşılık sonrası sorunlu kredilerden oluşan duran aktiflerin bilanço içindeki payı azalmaya devam etmiş ve yüzde 7,7'den yüzde 2,9'a gerilemiştir.

37. **(Sunum 37: Kredilerin dağılımı)** 2008 Mart itibarıyla nakit krediler içinde bireysel kredilerin payı yüzde 33, kobilerin payı ise yüzde 28 olmuştur. Kredi kullanan kobi sayısı 1,5 milyonu aşmıştır. Bireysel kredilerin büyümesinde özellikle konut ve ihtiyaç kredilerindeki artış etkili olmuştur. Her iki tür kredi toplam içinde yüzde 11 oranında eşit paya sahiptir. Bireysel kredilerde tahsili gecikmiş alacaklar son dönemde artış eğilimi göstermekle birlikte sorunlu kredilerin oranı yüzde 2,9 düzeyindedir. Bu oran tüketici kredilerinde yüzde 2,5, kredi kartlarında ise yüzde 6,6'dır.

38. **(Sunum 38: Kredi/mevduat)** Mevduatın kredilere dönüşme oranı 2002 yılında yüzde 38 iken 2008 Mart döneminde yüzde 82'ye çıkmıştır. Kaynaklar içinde YTL mevduatın payı yüzde 39, yabancı para mevduatın payı ise yüzde 22 olmuştur. Yurtdışından sağlanan kredilerin payı ise yüzde 12 olmuştur. **(Sunum 39: Mevduatın vade yapısı)** Yurtdışından uzun vadeli borçlanma sayesinde kaynakların vade yapısı uzamış olmakla birlikte, mevduatın ortalama vadesinin 3 ay olması nedeniyle kaynaklar çok kısa vadeli kalmaya devam etmiştir.

39. **(Sunum 40: Özkaynaklar ve sermaye yeterliliği)** Özkaynaklar son beş yılda büyümeye devam etmiş ve 2008 Mart döneminde 73 milyar YTL, (61,5 milyar dolar) düzeyinde gerçekleşmiştir. Özkaynaklardaki büyüme yanında, duran aktiflerin nominal olarak aynı kalmasına bağlı olarak serbest özkaynaklar 10 kat artarak 54 milyar YTL'ye (45 milyar dolara) yükselmiştir.

40. Sermaye yeterliliği standart rasyosu yavaş da olsa düşmeye devam etmiş ve yüzde 17,4 olmuştur. Oran BDDK'nın talep ettiği yüzde 12'nin üzerindedir. **(Sunum 41: Risk yapısı)** Bunda, bankaların bilanço yapısındaki değişmeye bağlı olarak risk katsayısı daha yüksek olan varlıkların payının artması yanında, operasyonel risklerin de hesaplama dahil edilmesi rol oynamıştır.

41. **(Sunum 42: Risk ve özkaynak karlılığı)** Bilanço yapısında ve risk yapısındaki değişme beklendiği gibi karlılığı da etkilemiştir. Özkaynak karlılığı 2007 yılı sonunda yüzde 19,6, Mart 2008 döneminde ise yüzde 24,6 olmuştur.

Özkaynak karlılığı, son iki yılda, Devlet iç borçlanma senetleri ortalamasının az da olsa üzerinde kalmaya devam etmiştir. Buna rağmen, enflasyonun düzeyi, risk düzeyi ve Avrupa Birliği'ndeki bankacılık sektörünün özkaynak karlılığı ile karşılaştırıldığında performansın daha da iyileşmesi beklenmelidir.

42. **(Sunum 43: İMKB, finansal kurumların piyasa değeri)** Ekonomide olduğu gibi, bankacılıkta da performans değişikliği finansal kurumların piyasa değerine yansımıştır. Hisse senetleri Borsada işlem gören finansal kurumların piyasa değeri 2007 yılı sonunda 116 milyar dolara ulaşmıştır. Ancak, 2008 yılının ilk dört aylık döneminde düşüş yaşanmıştır. Finansal kurumların piyasa değeri Borsada işlem gören şirketlerin piyasa değerinin yaklaşık olarak yüzde 40'ı düzeyindedir.

43. **(Sunum 44: Bankacılık sistemi daha güçlüdür)** Görüldüğü gibi, bankacılık sektörünün performansının değerlendirilmesinde kullanılan temel göstergeler, bankacılık açısından 2007 yılının, hatta 2008 yılının ilk çeyreğinin olumlu geçtiğini göstermektedir. Bankacılık sistemi, büyümektedir, daha güçlüdür; ekonomik büyümeye daha fazla katkı yapmaktadır ve şoklara dayanma gücü artmıştır.

44. **(Sunum 45: Uluslararası karşılaştırma)** Son dönemde yaşanan olumlu gelişmelere rağmen, uluslararası göstergelere göre ülkemizde hem bankacılık sistemi hem de sermaye piyasası henüz büyüme aşamasındadır. Başka bir açıdan bakıldığında Türkiye'de finansal sektör yüksek bir büyüme potansiyeline sahiptir. Avrupa Birliği ülkelerinde ve gelişmekte olan ülkelerde banka sisteminin aktif büyüklüğü ve kredilerin milli gelire oranı ülkemizdeki büyüklüklerin üzerindedir. Ülkemizde finansal sektörün henüz küçük ölçekte ve sığ olduğu da bir gerçektir. Bu nedenle, finansal sektör ekonomik ve politik gelişmelerden kolayca etkilenebilmektedir. Özel kesim bu piyasalardan uzun vadeli kaynak yaratamamaktadır. Finansal sektörün büyümesi ve sağlıklı olarak çalışmasında ekonomik istikrar, tasarruf düzeyinin artırılması ve finansal sektörün etkin denetimi yanında, düzenlemelerin istikrarlı, birbirleriyle uyumlu, ekonomik realiteye ve uluslararası standartlara uygun olması çok önemlidir.

Gündemdeki Konular ve Beklentiler

(Sunum 46: Gündemdeki önemli konular)

Sayın Bakanım, Değerli Konuklar, bu bölümde gündemimizdeki önemli konular hakkında bilgi vermek ve beklentilerimizi sunmak istiyorum.

45. Ülkemizde bazı düzenleme ve uygulamalar finansal sektörün büyümesini maalesef desteklememektedir. Bu olumsuzluklar büyümeyi sınırlandırmakta, ürün çeşitlenmesini engellemekte ve risk yönetimini zorlaştırmaktadır. Daha da önemlisi, Türkiye'deki bankaların yurtdışındaki bankalar karşısında rekabet gücünün zayıflamasına neden olmaktadır. **(Sunum 47: Gündemdeki konular 1)** Bu nedenle aşağıdaki hususları Hükümetimizin değerlendirmesine sunmak istiyoruz.

46. Bankacılık Kanunu'nun, hukukun ve ekonominin temel ilkeleri, uluslararası uygulamalar ve yeniden yapılanma sonrasındaki gelişmeler

doğrultusunda normalleştirilmesini talep ediyoruz. Kanun değişikliğinin gündeme alınması bizleri memnun etmiştir.

47. Finansal piyasaların gelişmesinin önündeki engellerden en önemlisi vergidir. Bazı düzenlemelerin şeffaf ve anlaşılır olmaması uygulamada ve denetimlerde tereddütlere ve sorunlara neden olmaktadır. Stopaj, banka ve sigorta muameleleri vergisi gibi uygulamalar ile yatırım araçlarının vergilendirilmesindeki farklılıklar finansal sektörün likidite yaratmasını ve ürünlerin çeşitlenmesini engellemekte, ülkemizdeki kurumlar aleyhine haksız rekabete neden olmaktadır. Bu alanlar uluslararası uygulamalar, bankacılık sektörünün ve kredi kullananların rekabet gücünün iyileştirilmesini, yatırım araçları ve yatırımcılar arasında benzer vergilemeyi hedefleyen bir yaklaşım içinde ele alınmalı ve netleştirilmelidir. Bu konuda başlatılan çalışmaların kısa sürede tamamlanmasını talep ediyoruz.

48. Son dönemde, aracılık maliyetlerinin düşürülmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır. Bu nedenle teşekkür ederiz. Yüklerin düşürülmesine yönelik çabaların sürdürülmesini ve aracılık maliyetlerinin düşürülmesi için bir takvimin açıklanmasını talep ediyoruz. Hükümetimizin kayıtdışı ile mücadelesini olumlu buluyoruz ve destekliyoruz. Kayıtdışı, faaliyetleri kayıt içinde olan, rekabete açık sektörler ve işletmeler açısından en önemli haksız rekabet nedenidir.

49. Uluslararası alanda rekabeti bozan diğer önemli konular; yurtiçinde yerleşik finansal kurumların yabancı para kredi açmalarının sınırlandırılması, kamu bankaları ile özel bankalar arasında haksız rekabete neden olan düzenlemeler, kamu hazinedarlığı uygulaması, sermaye yeterliliği rasyosunun yüzde 12 düzeyinde tutulması, bağlı kredi ilişkisi olmadığı halde bankaların ayıplı maldan sorumlu tutulması, konut kredilerinin tüketici kredisi kapsamında sayılması, kredi kartı azami haddi ve gecikme faiz oranlarına sınırlama uygulamasıdır.

50. **(Sunum 48: Gündemdeki konular 2)** Sadece bankacılık sistemini değil, kamuyu ve özel sektörü de çok yakından ilgilendiren Basel II konusunda bilgilendirme ve hazırlık çalışmalarının tüm kesimleri kavrayacak şekilde yapılması hayati öneme sahiptir. Sektörümüzün bu konudaki beklentisi kredi notu yükselinceye kadar, ülke tercihlerinin, uluslararası düzenlemelerin izin verdiği ölçüde ekonominin, bankacılığın ve sanayinin özellikleri dikkate alınarak, ülkemizin çıkarları doğrultusunda belirlenmesidir.

51. Borçlar Kanunu'nda değişiklik yapan tasarı gerek sözleşmelerin niteliği gerekse kefalet hükümleri açısından ticari ilişkilerde kaosa neden olabilecek ve geriye yönelik hükümler getirmektedir. Mevcut mevzuat çerçevesinde alacaklılar ile borçlular arasında yaşanan ihtilaflar, aşırı iş yüküne bağlı olarak adalet sisteminin yavaş çalışmasından dolayı uzun süreçlerde sonuçlanabilmektedir. Bu süre içerisinde alacakların değeri hızla düşmektedir. Diğer taraftan, hukuki düzenlemelerin özellikleri gereği muğlak ve çoğu zaman yoruma açık olmasından dolayı, taraflar arasında ihtilaf yaşanması halinde tarafların iradelerini açıklayıcı olmasını teminen, sözleşmeler daha kapsamlı yapılmaktadır. Bu nedenlerle bankalar, bir yandan kaynak sağladıkları kesimlerin güveninin kazanılmasını ve risklerin iyi yönetilmesini gözetirken, bir

yandan da ekonomik faaliyetin finansmanını sürdürmek amacıyla özel şartlara gereksinim duymaktadırlar.

52. Piyasa mekanizmasının geçerli olduğu ekonomilerde, ekonomik faaliyetin etkin ve sağlıklı olarak gerçekleştirilmesi için piyasaların daha iyi işlemesine, rekabetin iyileştirilmesine, yaratıcılığın ve gelişmenin özendirilmesine öncelik verilir. Bu nedenle, düzenlemelerin öngörülebilir, kolay anlaşılır ve uygulanabilir, uluslararası iyi örnekler, hukukun ve ekonominin temel prensipleri ile uyumlu, risklerin daha iyi yönetilmesini destekleyen, uluslararası rekabet gücünü arttıran, sözleşme özgürlüğünü sağlayan niteliklerde olması genel kabul gören bir yaklaşımdır.

53. Esasen üye olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği'nin ekonomiye ilişkin temel kriterlerinden bir tanesi üye ülkelerde işleyen bir piyasa mekanizmasının ve rekabet edebilir kurumların varlığıdır. Batı ülkelerindeki düzenlemelerin yasalaşması ve yasalaştırılırken her ülkenin gerçeklerini göz önünde tutma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu konuda verilebilecek en yeni örnek 2003 yılında İcra ve İflas Kanununda yapılan değişikliklerle kabul edilen "iflas ertelemelerinin" bazı borçlular tarafından suiistimal edilmesi sonucu, yasa koyucunun amacına aykırı şekilde, alacaklıların yıllarca haksız bir şekilde alacaklarını tahsil etmelerini engelleyen uygulamalardır. Adalet sistemine ilişkin bir başka talebimiz, finansal sektördeki gelişmelere paralel olarak ihtisas mahkemelerinin kurulması ve özel nitelikli konulardaki uyuşmazlıklara ilişkin yargı sürecinin kısa sürede tamamlanmasıdır.

54. **(Sunum 49: Sağlanan çözümler)** Öte yandan, son dönemde, Birliğimizin gündeminde uzun bir süredir yer alan konulara somut çözümler sağlanmıştır. Kambiyo gider vergisi sıfırlanmıştır, kambiyo işlemleri basitleştirilmiştir, haciz uygulamalarında elektronik bildirimine karar verilmiştir, suç gelirleri ile mücadelede finansal kurumların sorumluluğuna, banka sandıklarının sosyal güvenlik sistemine devrine ve eski hükümlü çalıştırmaya ilişkin konularda Birliğimiz önerileri dikkate alınmış, mevduatta sigorta primi hesaplanması risk esasına göre yapılmaya başlanmıştır. Bu nedenlerle Meclisimize, Hükümetimize ve ilgili kurumlara teşekkür ediyoruz.

55. **(Sunum 50: TBB'nin talebi)** Birliğimizin talebi, finansal sektörün sağlıklı olarak büyümesi, derinleşmesi, küresel rekabet gücünün yükselmesi, kurumlarımızın piyasa değerinin artması ve ülkemizin uluslararası bir finansal merkez haline gelmesidir. Türkiye'nin ekonomik yapısı, piyasaları, üretim gücü, altyapısı, sosyal ve ekonomik hayatı düzenleyen kuralları ve kurumlarıyla pek çok açıdan bölgedeki diğer ülkelere göre çok daha fazla olumlu özelliklere sahiptir. Türkiye finansal sektörde tecrübeye ve büyüme potansiyeline sahiptir. Ülkemizin bu özellikleri son on yılda daha iyi anlaşılmaya ve görülmeye başlanmıştır. Yurtdışındaki yatırımcıların ilgisi Türkiye'ye yönelmiştir. Bu dönemde hem finansal sektöre özel bir ilgi olmuş hem de finansal sektör daha özel bir konuma gelmiştir.

56. **(Sunum 51: İstanbul'un Finans Merkezi Olması)** Birliğimiz Türkiye'nin ve İstanbul'un uluslararası nitelikte bölgesel bir finansal merkez olması projesi için bir fizibilite raporunun hazırlanmasına öncülük etmiştir. Rapor, Birliğimizi ziyaret eden ilk Başbakan olan Sayın Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a

sunulmuştur. Raporun sonuçları göstermektedir ki İstanbul bölgesinde güçlü ve doğal bir adaydır ve finans merkezi olmasının yaratacağı potansiyel sadece Türkiye için değil, bölge için de çok önemli fırsatlar sunacaktır. Hükümetimizin önderliğinde raporun bulgularının hayata geçirilmesi için çaba göstermeye devam edeceğiz. Bu konuda gerekli desteği ve motivasyonu alıyoruz.

IV- TBB'nin Diğer Faaliyetleri

(Sunum 52: TBB'nin faaliyetleri)

Sayın Bakanım, Değerli Konuklar bu aşamada Birliğimizin diğer çalışmaları hakkında kısa bilgi sunmak istiyorum.

57. Kurumsal kimliğinin geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Birliğimizin logosu belirlenmiştir. Üyelerimizin, çalışanlarımızın, diğer paydaşların ve kamuoyunun beklentilerinin mümkün olduğunca doğru karşılanması ve faaliyetlerin sürekli olarak iyileştirilmesini teminen Birlik bünyesinde 2006 yılında başlatılan kurumsal iyileştirme çalışmaları sürdürülmektedir. **(Sunum 53: Resim)** Bu çabanın ilk olumlu yansıması kalite yönetiminde "Mükemmellikte Kararlılık Belgesinin" alınması olmuştur. "Ulusal Kalite Ödülüne" ulaşmak için çalışmalar devam etmektedir.

58. **(Sunum 54 ve 55: Resim)** Sosyal sorumluluk projesi çerçevesinde sürdürdüğümüz "Çok Yaşa Bebek" projesi 5'inci yılını doldurmuştur. Bugüne kadar 52 ilde 92 hastaneye cihaz bağışında bulunuldu. Yapılan çalışmalar, yaklaşık 15.000 bebeğin hayata tutunduğunu gösteriyor. Projemiz en başarılı sosyal sorumluluk projesi alanında ödüller almıştır. **(Sunum 56: Resim)** Bunlar, 2006 yılında Platin Dergisi tarafından verilen "Türkiye'ye ışık saçan on özel sosyal sorumluluk projesi ödülü" ve 2008 yılında Sağlık Gönüllüleri Türkiye tarafından düzenlenen "Sağlıkta En Başarılı Sivil Toplum Kuruluşu Ödülü" oldu. **(Sunum 57: Resim)** Birliğimiz Dünya Gazetesi tarafından 2007 yılının "En Başarılı Sivil Toplum Örgütü" seçilmiştir. 2007 yılında, Birliğimizin çağrısı ve üyelerimizin büyük bölümünün katılımı ile Mehmetçik Vakfına bağış yapılmıştır.

59. **(Sunum 58: Resim)** Bölgesel işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla Balkan ülkeleri bankalar birlikleri forumuna aktif olarak katılım sağlanmıştır. Türk Cumhuriyetleri bankalar birliklerinin temsilcilerinin katılımı ile bir toplantı düzenlenmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar Birliği ile Kuzey Kıbrıs'ta eğitim programı uygulamaya başlanmıştır.

60. **(Sunum 59: TBB faaliyetleri)** Bireysel bankacılık hizmetlerinde artış ve müşteri odaklı hizmet anlayışı çerçevesinde Birliğimiz bünyesinde "Müşteri Şikayetleri Hakem Heyeti" oluşturulmuştur. Bankacılık etik ilkelerinin daha iyi uygulanmasını teminen etik komisyonu kurulmuştur. Kurumsal kredi kayıt sisteminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Risk kayıt merkezinin faaliyetini Birliğimiz koordinasyonunda sürdürmesine ilişkin hazırlıklar önemli ölçüde tamamlanmıştır.

61. Birliğimiz, TRLIBOR, dolandırıcılık eylemlerine karşı işbirliği ve mücadele, müşterilerin bilgi edinme başvurularının yanıtlanması, türev ürünler ve vergilendirilmesi, basının bilgilendirilmesi, EFT-EMKT, kambiyo, internet

bankacılığı ve IBAN, dış ticaret e-belge çalışmaları, swift, emisyon, sosyal projeler, kamuoyunun bilgilendirilmesine yönelik istatistik raporlama, eğitim gibi alanlarda, üyelerimizin de katılımı ve desteği ile çalışmalarını sürdürmüştür.

62. Bankacılık sistemini doğrudan ilgilendiren birçok konuda üyelerimizin ve zaman zaman diğer kurumların da katılımıyla oluşturulan ortak çalışma grupları çalışmalarımıza önemli katkılarda bulunmuşlardır. Üyelerimize ve tüm arkadaşlarımıza katkılarından dolayı ayrı ayrı teşekkür ederiz. Düzenlemelerde, gerek taslak çalışmaları aşamasında gerekse Meclis görüşmelerinde Birliğimiz görüşlerinin dikkate alınması hususunda yoğun bir çaba harcanmıştır.

63. **(Sunum 60: Teşekkür)** Yönetim Kurulumuz gündemdeki tüm konuları yakından takip etmiştir. Üyelerimizin de katılımıyla oluşturulan Birliğimiz görüş ve değerlendirmeleri ilgili kişilere ve kurumlara iletilmiş, dikkate alınması konusunda yoğun bir gayret gösterilmiştir. Bu vesileyle Meclisimize, Hükümetimize, ilgili Bakanlığımıza, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu başta olmak üzere kamu kurumları ve sektör temsilcileri ile yakın çalışmalar yapılmıştır. Kendilerine gösterdikleri anlayış ve Birliğimiz çalışmalarına sağladıkları destek için teşekkür ediyorum.

Değerli Meslektaşlarım,

64. **(Sunum 61: Öncelikler)** Dünya ekonomisinde çok ciddi bir süreç yaşanmaktadır. Mevcut veriler, uluslararası gelişmelere ilişkin gerçekçi tahminler yapılması için henüz yeterli değildir. İlgili ülkelerin ve uluslararası kuruluşların açıklamaları ve aldıkları önlemler çok yönlü olarak değerlendirilmelidir. Yatırımcıların daha seçici davranacağı ve risklerin değerlendirilmesinin değiştiği bir dönemde istikrarın sürdürülmesi yönündeki adımlar ülkemizin daha pozitif yönde farklılaşmasını sağlayacaktır. Önceliğimiz, makro dengelerin sağlam ve kalıcı olarak kurulması ve istikrarın sürdürülmesi çabalarını desteklemek olmalıdır.

65. **(Sunum 62: Risklerin iyi yönetilmesi)** Finansal istikrarın sürdürülmesi ve kurumların performanslarının iyileşmesi, yönetilebilir risklerin alınmasına ve üstlenilen risklerin iyi yönetilmesine bağlıdır. Bu prensibe her sektör dikkat etmelidir. Sektörümüzün ve mesleğimizin itibarını korumaya özen göstermeliyiz. Rekabeti bozan, rasyonel olmayan ve bankacılık mesleği ile bağdaşmayan uygulamalardan kaçınmalıyız. Kurumlarımızın daha güçlü, karlı ve sağlıklı bir yapıda büyümesine ve değerinin artmasına gayret etmeliyiz. Müşterilerimizin de hak ve çıkarlarını da gözetken bir yaklaşım içinde olmalıyız. Ekonomik alanda olduğu gibi sosyal alanda da ülkemizin geleceğine katkıda bulunacak projeleri desteklemeye devam etmeliyiz.

Sayın Bakanım, Değerli Konuklar

(Sunum 63: TBB 50 yaşında) 2008 yılında Birliğimiz yarım asırlık bir Kurum oldu. Bu vesile ile hazırladığımız "50. yıl" logosunda yer alan kırmızı renkli köşegen formun parçalı yapısında "50" rakamını görebiliriz. "50" rakamının dört

bir yanında görünen oklar 50 yıllık süre içindeki büyümeyi ve gelişmeyi anlatmaktadır.

66. **(Sunum 64: 50 yılda veriler)** 1958 yılında günümüze ulaştığımız bazı büyüklükler hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum. Toplam aktifler 1959 yılında 8 milyar dolar iken yaklaşık 58 kat artarak 2008 Mart sonunda 469 milyar dolara ulaşmıştır. Mevduat 94 kat, krediler 57 kat, özkaynaklar ise 55 kat artmıştır. Bu dönemde, milli gelir yaklaşık olarak 28 kat büyümüştür.

67. **(Sunum 65: Nüfusa oranla veriler)** Nüfusa oranla bankalaşma oranımızda da önemli iyileşmeler sağlanmıştır. Bir şubeye düşen kişi sayısı 16 binden 9 bine düşmüştür. Bir çalışan 864 kişiye hizmet verirken şimdi 445 kişiye hizmet vermektedir. Bankalaşma oranının artmasını bekliyoruz.

68. Sektörümüzün ve Birliğimizin bugünlere gelmesinde emeği geçenlere şükranlarımızı sunuyoruz. Hayatta olmayanları rahmetle anıyor, hayatta olanlara sağlık ve mutluluk diliyoruz.

69. **(Sunum 66:Teşekkür)** Sizlere Birliğimiz çalışmalarına olan katkılarınız için teşekkür ediyoruz. Desteğinizin bundan sonra da süreceğine olan inancımızla, Yönetim Kurulumuz ve Denetçilerimiz adına hepimizi saygıyla selamlıyorum.